

Ο αλυσοδεμένος ελέφαντας «Δεν μπορώ» του είπα. «Δεν μπορώ!» «Σίγουρα;» με ρώτησε αυτός. «Ναι. Πολύ θα ήθελα να μπορούσα να σταθώ μπροστά της και να της πω τι νιώθω... Ξέρω, όμως, ότι δεν μπορώ.» Ο Χοντρός κάθισε σαν το Βούδα πάνω σ' εκείνες τις φριχτές μπλε πολυθρόνες του γραφείου του. Χαμογέλασε, με κοίταξε στα μάτια και, χαμηλώνοντας τη φωνή όπως έκανε κάθε φορά που ήθελε να τον ακούσουν προσεκτικά, μου είπε: «Να σου πω μια ιστορία...» Και χωρίς να περιμένει να συμφωνήσω, ο Χόρχε άρχισε να αφηγείται. Όταν ήμουν μικρός μου άρεσε πολύ το τσίρκο, και στο τσίρκο μου άρεσαν πιο πολύ τα ζώα. Μου έκανε τρομερή εντύπωση ο ελέφαντας που, όπως έμαθα αργότερα, είναι το αγαπημένο ζώο όλων των παιδιών. Στην παράσταση, το θεόρατο ζώο έκανε επίδειξη του τεράστιου βάρους του, του όγκου και της δύναμής του... Όμως, μετά την παράσταση και λίγο προτού επιστρέψει στη σκηνή, ο ελέφαντας στεκόταν δεμένος συνεχώς σ' ένα μικρό ξύλο μπηγμένο στο έδαφος. Μια αλυσίδα κρατούσε φυλακισμένα τα πόδια του. Ωστόσο, το ξύλο ήταν αληθινά μικροσκοπικό κι έμπαινε σε ελάχιστο βάθος μέσα στο έδαφος. Μολονότι η αλυσίδα ήταν χοντρή και ισχυρή, μου φαινόταν ολοφάνερο ότι ένα ζώο που μπορεί να ξεριζώσει δέντρα με τη δύναμή του, θα μπορούσε εύκολα να λυθεί και να φύγει. Το θεωρούσα αληθινό μυστήριο. Μα τι τον κρατάει; Γιατί δεν το σκάει; Όταν ήμουν πέντε ή έξι ετών πίστευα ακόμα στη σοφία των μεγάλων. Ρώτησα τότε κάποιον δάσκαλο, τον πατέρα μου ή ένα θείο μου, για το μυστήριο του ελέφαντα. Κάποιος μου εξήγησε ότι ο ελέφαντας δεν το έσκασε γιατί ήταν δαμασμένος. Έκανα τότε την προφανή ερώτηση: «Κι αφού είναι δαμασμένος, γιατί τον αλυσοδένουν;» Δεν θυμάμαι να πήρα κάποια ικανοποιητική απάντηση. Με τον καιρό, ξέχασα το μυστήριο του ελέφαντα με το παλούκι, και το θυμόμουν μόνο όταν βρισκόμουν με κάποιους που είχαν αναρωτηθεί κάποτε πάνω στο ίδιο θέμα. Πριν από μερικά χρόνια ανακάλυψα —ευτυχώς για μένα—, ότι κάποιος είχε αρκετή σοφία ώστε ν' ανακαλύψει την απάντηση. Ο ελέφαντας του τσίρκου δεν το σκάει γιατί τον έδεσαν σ' ένα παρόμοιο παλούκι από τότε που ήταν πολύ, πολύ μικρός. Έκλεισα τα μάτια και φαντάστηκα τον νεογέννητο ανυπεράσπιστο ελέφαντα δεμένο στο παλούκι. Είμαι βέβαιος ότι τότε το ελεφαντάκι είχε σπρώξει, τραβήξει και ιδρώσει πασχίζοντας να λευτερωθεί. Μα, παρ' όλες τις προσπάθειές του, δεν τα είχε καταφέρει, γιατί εκείνο το παλούκι ήταν πολύ γερό για τις δυνάμεις του. Φαντάστηκα ότι θα κοιμόταν εξαντλημένο και την επόμενη μέρα θα προσπαθούσε ξανά, και τη μεθεπόμενη το ίδιο... Όσπου, μια μέρα, μια φριχτή ημέρα για την ιστορία του, το ζώο θα παραδεχόταν την αδυναμία του και θα υποτασσόταν στη μοίρα του. Αυτός ο πανίσχυρος και θεόρατος ελέφαντας που βλέπουμε στο τσίρκο δεν το σκάει γιατί νομίζει ότι δεν μπορεί, ο δυστυχής. Η ανάμνηση της αδυναμίας που ένωσε λίγο μετά τη γέννησή του είναι χαραγμένη στη μνήμη του. Και το χειρότερο είναι ότι ποτέ δεν αμφισβήτησε σοβαρά αυτή την ανάμνηση. Ποτέ μα ποτέ δεν ξαναπροσπάθησε να δοκιμάσει τις δυνάμεις του... «Έτσι είναι, Ντεμιάν. Όλοι είμαστε λίγο-πολύ σαν τον ελέφαντα του τσίρκου. Περιδιαβαίνουμε τον κόσμο δεμένοι σε εκατοντάδες παλούκια που μας στερούν την ελευθερία. Ζούμε πιστεύοντας ότι «δεν μπορούμε» να κάνουμε ένα σωρό πράγματα, απλώς επειδή μια φορά, πριν από πολύ καιρό, όταν ήμασταν μικροί, προσπαθήσαμε και δεν τα καταφέραμε. Πάθαμε τότε το ίδιο με τον ελέφαντα. Χαράξαμε στη μνήμη μας αυτό το μήνυμα: «Δεν μπορώ, δεν μπορώ και ποτέ δεν θα μπορέσω». Μεγαλώσαμε κουβαλώντας αυτό το μήνυμα που επιβάλαμε στον εαυτό μας και γι' αυτό ποτέ ξανά δεν επιχειρήσαμε να λευτερωθούμε από το παλούκι. Όταν, μερικές φορές, νιώθουμε τους χαλκάδες να σφίγγουν τα πόδια μας και ακούμε τον ήχο της αλυσίδας μας, κοιτάζουμε λοξά το παλούκι και σκεφτόμαστε: Δεν μπορώ και ποτέ δεν θα μπορέσω. Ο Χόρχε έκανε μια μεγάλη παύση. Ύστερα πλησίασε, κάθισε στο πάτωμα μπροστά μου και συνέχισε: «Αυτό σου συμβαίνει, Ντέμι. Ζεις μέσα στα όρια της ανάμνησης ενός Ντεμιάν που δεν υπάρχει πια, εκείνου που δεν τα κατάφερε. Ο μοναδικός τρόπος να

μάθεις εάν μπορείς είναι να προσπαθήσεις πάλι με όλη σου την ψυχή... Με όλη σου την ψυχή!